

WYŻSZE SEMINARIUM DUCHOWNE DIECEZJI ELBLĄSKIEJ W ELBLĄGU (1992–2002)¹

Seminarium jako wspólnota alumnów,
wychowawców i profesorów,
skupiona wokół swojego Nauczyciela i Mistrza,
staje się «swoistą kontynuacją wspólnoty Apostołów
zgrupowanych wokół Jezusa»

Jan Paweł II, *Pastores dabo vobis*, nr 60.

I. ERYGOWANIE

Nazajutrz, po ogłoszeniu bulli *Totus Tuus Poloniae populus* z dnia 25 marca 1992 roku Jana Pawła II, wyznaczającej nowy podział administracyjny Kościoła w Polsce, ówczesny rektor Wyższego Seminarium Duchownego „Hosianum” w Olsztynie, ks. Emil Rzeszutek, ogłosił podział alumnów na trzy grupy. Kryterium podziału stanowiło ich pochodzenie z danego terytorium. Jedną grupę stanowili uczniowie należący do archidiecezji warmińskiej oraz ci, którzy pochodzili z terenów innych diecezji, ale poza ełcką i elbląską. Drugą grupą byli uczniowie z terenu diecezji ełckiej, a trzecią uczniowie z terenu diecezji elbląskiej. Taki podział stwarzał dobrą sytuację, gdyż od samego początku nowo erygowane diecezje miały własnych alumnów, i to na wszystkich rocznikach. Decyzję podziału uczniowie przyjęli z wielkim spokojem, ale i zadowoleniem. Ponieważ wówczas Biskup Elbląski nie zamierzał jeszcze tworzyć własnego seminarium w Elblągu, opiekę nad uczniami elbląskimi powierzył ks. mgr. Stefanowi Ewertowskiemu (05.05.1992), który był prefektem alumnów w „Hosianum”. Następnie w wyniku porozumienia władz diecezjalnych ks. prefekt został inkardynowany do diecezji elbląskiej (05.05.1992). Uczniowie więc wraz z opiekunem kontynuowali przygotowanie do kapłaństwa poza

¹ Na temat symboliki, kolorów zamysłu wystroju kaplicy: *EWD* 3(1996), nr 7, s. 61–65; 4(1997), nr 12, s. 81–85; 3(1998), nr 15, s. 66–69; 4(1998), nr 16, s. 108–112; „Wspólnota”, *Pierwsza inauguracja* 22(1994), nr 1, s. 4; tamże, 20(1993), nr 11; 23(1994), nr 2; 33(1994), nr 12, s. 7; 44(1995), nr 11, s. 6; „Słowo — Dziennik Katolicki” 23 VIII 1995, nr 162; Dodatek codzienny — Słowa — Dziennika Katolickiego — 23 I 1996 nr 16; por. „Kurenda Diecezji Elbląskiej” (1992–2000); „Kronika codzienna”, t. 1–8 (1993–2000).

własną diecezją. Podobnie było w roku akademickim 1992/93 z tą różnicą, że z „Hosianum” odeszli alumni diecezji ełckiej do utworzonego seminarium w Ełku.

Jesienią 1992 r. Biskup Elbląski wydał dekret z postanowieniem: „Aby Święty Kościół Elbląski mógł wypełnić jak najlepiej swoje zadania wobec Chrystusa i ludzi, na podstawie kan. 232 i 237, p. 1 *Kodeksu Prawa Kanonicznego* niniejszym dekretem powołuję do istnienia z dniem 1 października 1992 roku Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Elbląskiej [...]”. Możliwość zorganizowania seminarium w diecezji stała się bardziej realną wiosną roku następnego. Diecezja weszła w posiadanie ośrodka czasowego w Mikoszewie oraz kompleksu budynków w Stagniewie. Warianty zorganizowania seminarium w Elblągu na bazie tych obiektów z całą powagą były rozważane. Ostatecznie Biskup Elbląski wystąpił do Rady Miasta Elbląga o przekazanie budynków zespołu fabrycznego przy ul. Bożego Ciała 10, mieszczących się tuż przy odzyskanym i wyremontowanym budynku, w którym mieściła się Szkoła Podstawowa św. Mikołaja. Wraz z pozytywną decyzją Rady Miejskiej Elbląga o odstąpieniu budynków na rzecz diecezji, Biskup Elbląski, spotykając się z alumnami przy okazji święceń kapłańskich w Elblągu 5 czerwca 1993 prosił, aby alumni odpowiedzieli na pytanie: czy chcą pozostać w Olsztynie czy też być w swoim seminarium w Elblągu, ale w gorszych warunkach? Alumni prawie jednogłośnie byli za przejściem do własnego seminarium. Po tym spotkaniu, dnia 18.06.1993 roku, Biskup Elbląski powołał na stanowisko rektora seminarium ks. mgr. Stefana Ewertowskiego i powierzył mu troskę oraz starania o zorganizowanie takich warunków mieszkalnych i dydaktycznych, aby już nowy rok akademicki można było rozpocząć w Elblągu. Decyzja Biskupa Elbląskiego, była śmiała, budziła nawet zdziwienie! Gdyby jednak decyzji tej nie było wówczas, prawdopodobnie nie byłoby seminarium w Elblągu! Tak ocenialiśmy sytuację po roku pobytu w Elblągu, co wiązało się z zaistniałymi zmianami politycznymi w mieście, a także trudnościami finansowymi, jakie dotknęły diecezję. Seminarium jednak funkcjonowało. Powoli zaczęło wpisywać się w dzieje diecezji oraz wojewódzkiego wówczas miasta Elbląga, które do 1993 roku nie miało wyższej uczelni. Przyszli kapłani mieli bezpośrednio wyrastać z tej ziemi, na której przyjdzie im żyć, budować kościoły i głosić naukę Chrystusa.

W pierwszą patronalną i odpustową uroczystość 8 grudnia, Ksiądz Biskup Elbląski, oddał seminarium, a więc alumnów i profesorów w opiekę Maryi Niepokalanej. W akcie „oddania” czytamy: „Święta Maryjo, Matko Kapłanów i Wychowawczyni powołań «Bądź pozdrowiona, pełna łaski». Kierując się wiarą Kościoła i ojców naszych — jako pierwszy Biskup Elbląski — zawierzam Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Elbląskiej — Twojej pełnej miłości trosce i opiece. [...] Bądź naszą Orędowniczką, aby nie brakowało powołań kapłańskich. Uproś, aby powołani wytrwali i stali się „solą” dla ziemi Kościoła Diecezji Elbląskiej i „światłem” dla dzisiejszego świata. Proszę Cię Najświętsza Matko, otocz opieką wszystkie pokolenia kapłańskie, które z tego Seminarium wyjdą. Poświęcam Tobie to dzieło i wszystkich, którzy pełnią odpowiedzialne zadania i prawdziwie tu służą, tak dziś jak i w przyszłości”.

II. BAZA DYDAKTYCZNA, AKADEMIK, ZAPLECZE ADMINISTRACYJNE

Zorganizowanie kompleksu dydaktyczno-formacyjnego oraz mieszkalnego polegało na adaptacji budynków fabrycznych przedwojennej firmy *Zilgit und Lemke*, produkującej przed II wojną światową wyroby metalowe, typu: wiadra, sitka, konwie różnej wielkości itp., oraz budynku Szkoły Podstawowej św. Mikołaja. Jednakże w budynkach funkcjonowała jeszcze Elbląska Spółdzielnia Inwalidów Niewidomych „Elsin”, która po wcześniejszej ekspertyzie ze względu na bardzo zły stan obiektów, postanowiła budynków nie remontować i je opuścić. Najwcześniej przekazano pomieszczenia, w których mieściła się przychodnia i ambulatorium zakładu, w tzw. „willi fabrykanta”. Tymczasowo w pomieszczeniach tych zamieszkał rektor. Było to jedyne wolne pomieszczenie. W budynku tym, na pierwszym i drugim piętrze, w charakterze lokatorów pozostały dwie rodziny. Dzięki pomocy Prezydenta Miasta Elbląga, dopiero w 2001 roku, udało się odzyskać ostatnie pomieszczenia po lokatorach na pierwszym piętrze i przystąpić do generalnego remontu budynku. Obecnie trwa adaptacja „willi fabrykanta”, o pięknej neogotyckiej w angielskim stylu architekturze. Przebiega ona bardzo wolno i jest niezwykle kosztowna. Powodem jest bardzo zły stan murów, stropów, całkowicie zdewastowana stolarka i nieustannie stojącej po sufity wody gruntowej w niewielkiej piwnicy.

Do końca sierpnia 1993 roku z pomieszczeń wprowadziła się spółdzielnia „Elsin”. W pomieszczeniach obecnej kaplicy mieściła się prywatna drukarnia. Dopiero w połowie września właściciel zabrał maszyny drukarskie. W zorganizowaniu tymczasowej kuchni, refektarza i sal wykładowych pomagał najpierw w charakterze dyrektora administracyjnego seminarium ks. Zbigniew Ciapała, który pozostał proboszczem w parafii Nebrowo Wielkie, a jego miejsce zajął, ks. Adam Śniechowski (1993–1994), który organizował również od podstaw parafię św. Rafała Kalinowskiego w Elblągu. Funkcję dyrektora administracyjnego pełnił też ks. Stanisław Błaszczkowski (1994–1997) proboszcz nowo powstałej parafii św. Rodziny w Elblągu, a od roku 1998 ks. Dariusz Juszcak, który pełni jednocześnie funkcję proboszcza parafii Michała Archanioła w Zwierznie.

Rok akademicki 1993/94 miał się rozpocząć we wrześniu. Zajęte jednak były pomieszczenia w budynku szkoły podstawowej, która miała stanowić część dydaktyczną seminarium. Ostatecznie alumni przyjechali do seminarium dnia 8 października 1993 roku. Starsi z nich zamieszkali w pomieszczeniach, w których mieściła się wcześniej administracja spółdzielni. Były to pomieszczenia biurowe, brudne i cuchnące, przeciekał dach. Okna były pojedyncze, a instalacja elektryczna sprzed II wojny światowej. W przypadku ostrej zimy istniała groźba zamarznięcia lub pożaru z powodu dogrzewania się elektrycznymi piecykami. W okresie zimowym jedynie raz zamarzła w rurociągach woda. Okna alumni ocieplali kocami, folią i arkuszami papieru. Toalety i zbiorowa umywalnia mieściły się poza pokojami mieszkalnymi, w dawnej łazience pracowników zakładu. Alumni młodszych roczników zamieszkali po sześć osób w salach dawnego budynku szkolnego. Aby umożliwić komunikację między budynkami, z piłśniowej dytki i odzyskanych desek została zbudowana przejściowa wiatra, chroniąca przed deszczem i śniegiem.

Seminarium od początku zostało otoczone życzliwością i pomocą materialną diecezjan. Alumni rozprawdzali po parafiach cegielki, a żołnierze, dzięki życzliwości pułkownika Zbigniewa Rucińskiego, z Elbląskiej Jednostki WP wywozili dziesiątki wywrotek gruzów i śmieci.

Pomimo trudnych warunków było wszystko to, co konieczne, aby podjąć zajęcia formacyjne oraz dydaktyczne. Za pieniądze przekazane przez Biskupa Elbląskiego zakupione zostały szafy, biurka, krzesła i tapczaniki. W pomieszczeniach strychowych budynku po Podstawowej Szkole Katolickiej pozostała prosta, skromna lecz w tych warunkach wystarczająca kaplica. Z czasem alumni polubili miejsce codziennej Mszy św. i wspólnych modlitw. Po trzydniowych rekolekcjach, które dla 43 alumnow, przeprowadził o. Tomasz Ewertowski OMI, rozpoczęły się zajęcia dydaktyczne.

W wyposażaniu sal pomagały parafie, a księża składali indywidualne ofiary. Radością był każdy ofiarowany obraz, ornat, naczynia kuchenne oraz płody rolne, zbierane wśród rolników diecezji dla seminarium przez ks. Arkadiusza Chojnackiego, proboszcza z Czernina. W następnych latach, zajął się tym ks. Janusz Kilian, zawiadujący gospodarstwem rolnym w Krupinie.

Nieustannie prowadzone były remonty, które często polegały na całkowitej rozbiórce i budowaniu nowych fundamentów oraz ścian. W pierwszym rzędzie remontowane były pomieszczenia przeznaczone na kuchnię oraz refektarz. Zadanie zakończono przed 20 listopada 1993 r. kiedy to odbyła się pierwsza uroczysta inauguracja roku akademickiego 1993/94. Wykład inauguracyjny wygłosił wówczas ks. prof. Jan Łach, rektor ATK. Następnie rozpoczął się remont części akademickiej, który trwał do 1996 roku. Położono nowe stropy, wybudowano ściany działowe pokoi alumnow, położono nowe tynki, zamontowano centralne ogrzewanie i nową instalację elektryczną. Każdy z czteroosobowych pokoi otrzymał nową łazienkę z prysznicem. W sumie, po wybudowaniu w 1997 r. tzw. łącznika, w którym na parterze znajduje się duża zakrystia, część biblioteki, w akademiku uzyskano osiem czteroosobowych pokoi, osiem trzyosobowych, sześć dwuosobowych i dwa mieszkania dwupokojowe dla przełożonych. Taki układ pozwolił na oddzielenie alumnow roku pierwszego, którzy od tej pory zamieszkali sami w budynku dydaktycznym. Celem tej częściowej separacji, było umożliwienie większej integracji i głębszego poznania się alumnow, rozpoczynających życie w seminarium. Położenie nowej elewacji, najbardziej zniszczonej części seminarium zakończyło się w 1999, a pod koniec 2000 r. został ułożony dziedziniec.

Po wyremontowaniu głównego holu budynku akademickiego (1999) rozpoczął się remont pomieszczenia ok. 207 m² przeznaczonego na kaplicę oraz małą zakrystię. Była to przybudówka w której mieściła się portiernia Spółdzielni „Elsin”. Remont pomieszczenia na kaplicę był przedsięwzięciem równie kosztownym, jak inne prace. Istniała konieczność wyrównania ścian i sufitu budynku, który pochylony był tak bardzo, że różnice poziomów dochodziły do ok. 20 cm. Celem zabezpieczenia i stabilności budynku, od strony wschodniej, zbudowano tzw. przypory. Najpierw, według projektu Wawrzyńca Sampa z Gdańska został wykonany piaskowy portal, którego zadaniem jest podkreślenie wyjątkowości sakralnego miejsca. W. Samp zaprojektował również drogę krzyżową, która ma wmontowane kamienie przywieszane z *Via crucis* z Jerozolimy. Kaplica jest jedynym miejscem

w seminarium, gdzie została położona kamienna, tzw. „złocista” posadzka. Ołtarz, według własnego projektu, z elementów czerwonego granitu i zielonego marmuru oraz ambonkę i podstawę pod tabernakulum wykonał zakład kamieniarski „Murkam” z Kalwi Dolnej k. Przodkowa. Obraz główny, ikonę Matki Bożej z Jezusem oraz fresk na płycie nad konfesjonalem „umycie nóg św. Piotra” wykonał artysta malarz Rafał Dembski z Gdańska. Znaczącym i efektownym elementem kaplicy są trzy potężne oka, które zdobią witraże projektu znanej artysty plastyk, Haliny Cieślińskiej-Brzeskiej z Krakowa. Witraże wykonała pracownia Piotr i Marek Janek z Poznania. Wykonanie ich było możliwe dzięki fundatorom: ks. bp. Andrzejowi Śliwińskiemu, ks. Wojciechowi Krukowi i Kapitulę Kwidzyńskiej, ks. Janowi Oleksemu, ks. Janowi Czajkowskiemu, ks. Ireneuszowi Glegocińskiemu oraz ks. Zbigniewowi Nowakowi, który przekazał również do seminarium obraz przedstawiający na tle malborskiego zamku krzyżackiego Madonnę z Dzieciątkiem. Obraz jest pędzla Hansa Franke datowany jest na 1942 roku. Kaplicę seminaryjną „Ad honorem Sancti Adalberti”, poświęcił 17 listopada 1998 r. ks. arcybiskup Józef Kowalczyk, Nuncjusz Apostolski w Polsce.

Seminarium utrzymuje się głównie z sześciu tac zbieranych w ciągu roku w każdej parafii, prowadzonej przez księży diecezjalnych oraz trzech tac zbieranych w parafiach zakonnych. Najczęściej tacę zbierają sami alumni, którzy na zbiórkę pieniędzy udają się w ciągu roku aż dwanaście razy, ponieważ diecezja została podzielona na dwie części. Traktowani są przez księży proboszczów bardzo życzliwie, doznając od nich wielokrotnie pomocy. Taca przeznaczana była między innymi, na bieżące wydatki, tzn.: na opłatę za energię elektryczną, ciepłą, gaz, na pensje personelu gospodarczego oraz wychowawców. Ogromną pomocą były też dotacje prywatnych i społecznych sponsorów oraz wsparcie, jakie otrzymaliśmy z organizacji kościelnych w Niemczech „Kirche in Not” oraz od „Renovabis”. Bez tej pomocy niemożliwe byłoby prowadzenie prac remontowo-budowlanych.

III. WSPÓŁPRACA Z OŚRODKAMI AKADEMICKIMI ORAZ UNIWERSYTECKIMI

Od samego początku seminarium, chcąc dać alumnom wykształcenie akademickie, na poziomie studiów magisterskich, związane było z Akademią Teologii Katolickiej w Warszawie. W pierwszym roku współpracy wszyscy alumni otrzymali indeksy, legitymacje akademii a po napisaniu oraz przedstawieniu rozprawy mieli prawo jej obrony. W latach następnych zmieniono praktykę zapisu na wydział. Czyniono to dopiero od piątego roku studiów. Nie zmieniło to jednak prawa do tytułu magistra teologii. ATK honorowała naszych promotorów pod warunkiem, że wykłady z dyscyplin teologicznych powierzone były wykładowcom przynajmniej ze stopniem doktora teologii. Uczelnia więc wymagała listy wszystkich wykładowców oraz promotorów prac magisterskich. Z chwilą, gdy władze seminaryjne jako warunek do święceń postawiły alumnom napisanie pracy magisterskiej i jej obrony, wszyscy wywiązywali się z tego zadania. Współpraca z ATK układała się bardzo dobrze.

W 1999 r. na nowo powstałym Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie utworzono Wydział Teologii. W rok później Biskup Elbląski podpisał umowę o współpracy z władzami uniwersytetu, podobnie jak Biskup Ełcki oraz Prowincjał Księży Werbistów w Pieniężnie. Elbląscy alumni w ten sposób, od roku akademickiego 2000/2001, stali się studentami UWM, studiującymi na Wydziale Teologii z wszelkimi przysługującymi im prawami. Czterech wykładowców z seminarium w Elblągu otrzymało na Wydziale Teologii pełny etat. Pozostali wykładowcy w pierwszym roku współpracy, opłacani byli z funduszy seminaryjnych. W drugim roku akademickim 2001/2002, wykładowcy nie mający etatu są opłacani przez uniwersytet na zasadzie pracy zleconej. W zamian diecezja zobowiązała się pomóc studentom studiów zaocznych w opłaceniu czesnego za studia.

Współpraca seminarium z ośrodkami akademickimi oraz uniwersyteckimi, w omawianym okresie, polegała też na zapraszaniu wybitnych profesorów z okazjonalnymi wykładami. Alumni brali udział w sympozjach, sesjach naukowych organizowanych przez ośrodki teologiczne w Polsce. Stałą praktyką było składanie wobec wszystkich kolegów relacji z pobytu i udziału w sympozjum czy spotkaniu poświęconego refleksji nad zadaniami oraz życiem Kościoła w Polsce i w świecie. Wykłady okazjonalne w minionym dziesięcioleciu w seminarium mieli: ks. bp dr Jacek Jezierski — Olsztyn, ks. prof. dr hab. Jan Łach — ATK, ks. prof. dr hab. Kazimierz Kloskowski — Gdańsk, ks. prof. dr hab. Alojzy Szorc — UWM Olsztyn, ks. prof. Ludwik Szafranski — KUL, o. dr hab. Jan Bielecki OMI z ATK, ks. dr Ryszard Moń — ATK, ks. prof. Helmut Juros — ATK, ks. prof. dr hab. Waldemar Chrostowski — ATK, ks. prof. dr hab. Tomasz Węclawski — Poznań, ks. prof. dr hab. Michał Czajkowski, o. prof. dr hab. Celestyn Napiórkowski — KUL, ks. prof. dr hab. Paweł Bortkiewicz — TChr Poznań, ks. Krzysztof Ołdakowski SJ — Warszawa, ks. dr Mariusz Szram — KUL, prof. dr hab. Mieczysław Gogacz — ATK, ks. dr hab. Jerzy Szymik — KUL, ks. dr Krzysztof Niedałtowski — Gdańsk, ks. dr Tomasz Czapiewski — Gdańsk, ks. prof. dr hab. Bolesław Kumor — KUL, o. prof. dr hab. Jacek Salij OP — ATK, ks. prof. dr hab. Henryk Skorowski, ks. mgr Adam Wąs SVD — Lublin, ks. dr Stanisław Zięba — Gdańsk.

IV. FORMACJI INTELEKTUALNA

Formacja intelektualna w Elbląskim Seminarium zorganizowana została w myśl wskazań *Ratio Institutionis Sacerdotalis pro Polonia*². Równie ważnym dokumentem wyznaczającym podstawowe zasady teologiczne i eklezjalne pracy i życia w seminarium była posynodalna adhortacja Jana Pawła II *Pastores dabō vobis* z 1992 roku. W pierwszym roku działalności, wykłady i zajęcia dydaktyczne podjęło 31 osób z przygotowaniem specjalistycznym; w tym 18 wykładowców miało stopień doktora. Aż sześciu wykładowców na zajęcia dojeżdżało z Pelplina, trzech z „Hosianum” w Olsztynie, oraz po jednym z Pieniężna i Gdańska. W roku akademickim 2001/2002 zajęcia prowadziło 34 wykładowców. Od stycznia 1995 r.

² Nowelizacja opracowana przez Komisję Episkopatu Polski ds. Seminariorów Duchownych została zatwierdzona przez Kongregację ds. Wychowania Katolickiego 26 sierpnia 1999 roku: *Zasady formacji kapłańskiej w Polsce*, Częstochowa 1999, s. 13–14.

nad formacją intelektualną czuwał „prefekt studiów” ks. mgr Wojciech Borowski (doktor teologii, 2000 r.) Wykłady w minionym dziesięcioleciu prowadzili:

- ks. dr hab. Janusz B a l i c k i (Gdańsk) — teologia moralna,
- ks. dr Zdzisław B i e g (Elbląg) — prawo kanoniczne,
- ks. dr Wojciech B o r o w s k i (Elbląg) — teologia dogmatyczna,
- ks. mgr January B u d i s z (Pelplin) — antropologia filozoficzna,
- dr Bogdan B u r l i g a (Stegna) — język łaciński,
- ks. dr hab. Jerzy B u x a k o w s k i (Pelplin) — teologia rodziny,
- ks. mgr lic. Stanisław C y t r y n o w i c z SVD (Lasowice Wielkie) — teologia moralna,
- ks. dr Stanisław C z ł a p a (Starogard Gd.) — liturgika,
- ks. dr Jan D o p p k e (Pelplin) — pedagogika,
- lekarz medycyny Andrzej D r a ż e k (Starogard Gd.) — medycyna pastoralna,
- ks. dr Dariusz D r a ż e k (Pelplin) — patrologia, język grecki,
- ks. dr Piotr D u k s a (Olsztyn) — katechetyka,
- ks. dr Antoni D u n a j s k i (Tczew) — teologia dogmatyczna,
- ks. mgr Stefan E w e r t o w s k i (Elbląg) — wstęp do filozofii; filozofia Boga, metodologia nauki, filozofia religii, teoria poznania,
- ks. dr Mariusz F a l k (Olsztyn) — liturgika,
- mgr Ewa G a l e w s k a (Starogard Gd.) — fonetyka pastoralna,
- mgr Anna G r a b o w s k a (Elbląg) — wybrane zagadnienia z języka polskiego,
- ks. dr Wojciech G r u b a (Pelplin) — etyka,
- ks. dr Bronisław G r u l k o w s k i (Gdańsk) — psychologia pastoralna, psychologia religii,
- ks. dr Stanisław G u ł a (Elbląg) — katolicka nauka społeczna,
- ks. dr Jan G u z o w s k i (Olsztyn) — teologia moralna,
- mgr Róża J a m r ó z (Elbląg) — język niemiecki,
- ks. dr Mieczysław J ó z e f c z y k (Elbląg) — historia sztuki, konserwacja zabytków,
- ks. dr hab. Mirosław K a l i n o w s k i (Lublin KUL) — teologia pastoralna,
- ks. mgr Henryk K a m i ń s k i (Płoskinia) — logika,
- ks. dr Marek K a r c z e w s k i (Elbląg) — egzegeza Nowego Testamentu, język grecki,
- ks. dr Andrzej K i l a n o w s k i (Elbląg) — teologia dogmatyczna,
- ks. prof. dr hab. Kazimierz K l o s k o w s k i (ATK Warszawa) — filozofia przyrody,
- ks. dr Józef K o ż u c h o w s k i (Kalnik) — antropologia filozoficzna, metafizyka, etyka,
- ks. mgr Józef K o w a l e w s k i (Miłomłyn) — religioznawstwo, socjologia religii,
- ks. dr Andrzej L e s i ń s k i (Olsztyn) — teologia moralna,
- ks. Andrzej L i e t z (Rogajny) — muzyka kościelna,
- ks. dr Sławomir M a ł k o w s k i (Elbląg) — etyka, historia filozofii,
- ks. dr Bogdan M a t y s i a k (Olsztyn) — egzegeza Starego Testamentu,
- ks. dr Wiesław M e r i n g (Pelplin) — historia filozofii, metafizyka,

- ks. dr hab. Antoni Misiaszek (Olsztyn) — teologia pastoralna,
- ks. dr Ludwik Nadolski (Olsztyn) — teologia dogmatyczna,
- dr Przemysław Nering (Sztum) — język łaćniński,
- ks. dr Jacek Neuman (Elbląg) — język niemiecki, introdukcja do Pisma św.,
- ks. prof. dr hab. Władysław Nowak (Olsztyn) — liturgika,
- ks. dr Kazimierz Pączkowski (Elbląg) — teologia duchowości, liturgika,
- ks. dr Józef Pik (Pelplin) — introdukcja do Pisma św., historia zbawienia,
- prof. dr hab. Mieczysław Płopa (Elbląg) — psychologia,
- ks. mgr Mirosław Przechowski (Pelplin) — filozofia przyrody, historia filozofii,
- ks. dr Grzegorz Puchalski (Elbląg) — katechetyka,
- ks. dr Grzegorz Rafiński (Gdańsk) — egzegeza Nowego Testamentu,
- ks. dr Wiesław Rodzewicz (Pasłęk) — katechetyka,
- ks. mgr lic. Marcin Stasiowski (Gdańsk) — psychologia religii,
- ks. dr Eugeniusz Stenzel (Pelplin) — liturgika,
- ks. dr Wiesław Szlachetka (Gdańsk) — egzegeza Nowego Testamentu,
- ks. mgr lic. Jerzy Szorc (Elbląg) — introdukcja do Pisma św.,
- ks. mgr lic. Walenty Szymański (Morąg) — prawo kanoniczne, prawo wyznaniowe,
- ks. dr Arkadiusz Śnigier (Elbląg) — teologia moralna,
- ks. bp dr Andrzej Śliwiński (Elbląg) — teologia dogmatyczna,
- ks. dr Michał Tunkiewicz (Olsztyn) — teologia pastoralna,
- ks. dr Jan Usiądek (Olsztyn) — teologia fundamentalna,
- dr hab. Dariusz Waldziński (Elbląg) — elementy informatyki,
- ks. mgr lic. Roman Walkowski (Pelplin) — teologia moralna,
- ks. dr Kazimierz Wasielewski (Malbork) — prawo kanoniczne,
- ks. dr Edward Wiszowaty (Olsztyn) — homiletyka,
- ks. dr hab. Jan Wiśniewski (Elbląg) — historia Kościoła,
- ks. dr Bernard Wodecki SVD (Pieniężno) — egzegeza Nowego Testamentu, teologia biblijna, misjologia,
- ks. bp prof. dr hab. Julian Wojtkowski (Olsztyn) — teologia dogmatyczna,
- s. dr Krystyna Wójcik (Warszawa) — katechetyka,
- ks. bp dr Józef Wysocki (Elbląg) — teologia pastoralna,
- mgr Mariusz Zabrzyński (Olsztyn) — fonetyka pastoralna,
- ks. dr Wojciech Zawadzki (Elbląg) — teologia dogmatyczna, teologia duchowości, homiletyka,
- mgr Ewa Zdrojewska (Elbląg) — język angielski,
- dr Anna Zellma (Olsztyn UWM) — pedagogika,
- dr Ireneusz Ziemiński (Bydgoszcz) — historia filozofii,
- ks. mgr Stanisław Zinkiewicz (Olsztyn) — teologia fundamentalna,
- ks. dr Marek Żmudzki (Elbląg) — teologia fundamentalna, zagadnienia ekumeniczne.

V. FORMACJA DUCHOWA

Chociaż seminarium jest instytucją kształcącą w zakresie intelektualnej sprawności oraz zdobycia odpowiedniej wiedzy potrzebnej współczesnemu kapłanowi, to jednak jest też wspólnotą mającą prowadzić do spotkania z Jezusem i do doświadczenia Kościoła. Zadanie to zakłada odpowiedni sposób życia alumnów oraz wychowawców, prowadzony w pewnej izolacji od środowiska rodzinnego, w pewnej dyscyplinie i praktykowaniu posłuszeństwa. Alumni w seminarium mają prawa, ale i obowiązki. W dniu 28 października 1993 roku funkcję ojca duchownego alumnów WSD w Elblągu objął ks. mgr Kazimierz Pączkowski (od 2002 doktor), który w 1994 r. wraz z alumniami zorganizował Koło Przyjaciół WSD w Elblągu. Głównym zadaniem członków Koła było modlitewne wspieranie działalności seminarium, Przyjaciele modlili się za powołanych na drodze do kapłaństwa i wyprasali u Boga nowe powołania. W początkowym okresie Koło Przyjaciół liczyło ok. 1300 członków. Od 1999 r. posługę ojca duchownego alumnów podjął również wracający po teologicznych studiach z Rzymu, ks. dr Arkadiusz Śnigier.

Stałą praktyką formacyjną obowiązującą alumnów w WSD w Elblągu były rekolekcje na rozpoczęcie roku akademickiego oraz na rozpoczęcie Wielkiego Postu. Rekolekcje zawsze prowadzili specjalnie zapraszani kapłani: ks. Marcin Stasiowski CM, ks. dr Jan Stanisławski, ojcowie jezuici: Tadeusz Kotlewski i Aleksander Jacyniak, ks. Marian Królikowski, ks. bp Edward Dajczak, ks. Eugeniusz Dutkiewicz SAC, ks. dr Tadeusz Huk, ks. dr Aleksander Radecki, ks. dr hab. Antoni Siemieniewski, ks. Mirosław Cholewa i ks. Mirosław Nowosielski z grupą *Odnowy w Duchu Świętym* z Warszawy, ks. Paweł Sobierajski, ks. Kazimierz Wójtowicz CR, ks. o. Wincenty Kazimierz Jekielek OSB, ks. Stefan Moszoro-Dąbrowski z *Opus Dei*, ks. dr Jan Sikorski, o. Maciej Babraj OP, ks. prof. dr hab. Jan Sochoń, o. Tomasz Dostatni OP.

Rekolekcje przed święceniami przeżywali alumni poza seminarium, którzy przygotowywali się do święceń diakonatu i kapłaństwa. Na początku przez kilka lat były to rekolekcje, początkowo w Krynicy Morskiej w klasztorze Ojców Kapucynów, a ostatnio w sanktuarium w Stagniewie i w sanktuarium w Gietrzwałdzie.

W każdym miesiącu organizowany był dzień skupienia, który zaczynał się wieczorem o godz. 20.00, a kończył uroczystą Mszą św. na drugi dzień o godz. 17.00. Dzień skupienia zazwyczaj prowadzili ojcowie duchowni z seminarium, ale też w tym celu zapraszani byli specjaliści kapłani m.in.: ks. Zenon Szerle, o. Leon Knabit, ks. Henryk Madej, ks. January Budisz, ks. Marian Sienkiewicz, o. Władysław Bodziony CSsR, o. Jan Góra OP, ks. Jan Wróblewski SVD, o. Roman Wesołowski CSsR, ks. Stanisław Ławrynowicz, ks. dr Dariusz Kaliński, o. Bartłomiej Markiewicz OFM, ks. dr Stanisław Józwiak, o. Benedykt Huculak OFM, ks. prof. dr hab. Franciszek Drączkowski, a nawet Marek Przepiórka publikujący swoje artykuły w „Gwieździe Morza” i grupa neokatechumenalna. Ponadto swoje świadectwo wiary składała wobec alumnów s. Józefa Szłykiewicz, oraz wielu kapłanów.

Spowiednikami alumnów byli: ks. Zbigniew Kulesz, o. Ignacy Proszek CSsR, ks. Edmund Szaniawski, ks. Stanisław Ożóg SDS, ks. Piotr Bryk, o. Sławomir

Pawlina CSsR, ks. Bogdan Lesiński, ks. Lucjan Husak, ks. Ludwik Meyerholz MIC, o. Władysław Bodziony, ks. Jarosław Kiełb.

W pierwszym roku istnienia diecezja wzbogaciła się o sześciu kapłanów, którzy jako pierwsi w historii diecezji przyjęli święcenia kapłańskie w katedrze elbląskiej 13 czerwca 1992 r. Stali się kapłanami „wydarzeń” jakie były związane z bullą *Totus tuus Poloniae populus*. Następny rocznik święconych w katedrze elbląskiej w 1993 r. liczył siedmiu kapłanów. Zapamiętaliśmy ich jako „kapłanów przejścia”. Gdy w 1994 roku, już po rocznym pobycie w seminarium w Elblągu, sześciu diakonów udało się na rekolekcje przed święceniami, ostatnim słowem jakie otrzymali w seminaryjnej kaplicy wraz z błogosławieństwem, było wyznanie św. Piotra: *Panie Ty wiesz, że Cię kocham*. Dnia 11 czerwca przyjęli święcenia kapłańskie i odeszli z seminarium, jako kapłani *Miłujący Pana*. Kolejny rocznik kapłanów elbląskich 1995 otrzymał miano *chodzących po wodzie*. Przyjmując sakrament kapłaństwa potrzeba nadprzyrodzonej ufności. Ośmiu diakonów, przygotowujących się podczas rekolekcji do święceń w Krynicy Morskiej, miało się modlić: *Panie, jeśli to Ty, każ mi przyjść po wodzie...* Po rekolekcjach 10 czerwca, które w pierwszych latach sam prowadził ojciec duchowny ks. Kazimierz Pączkowski, jako *chodzący po wodzie* przyjęli święcenia. Jak zawsze swoim kapłanom święceń udzielał ks. Biskup Elbląski. W roku akademickim 1995/1996 do święceń kapłańskich przygotowywało się dziewięciu diakonów, którzy stanowili bardzo zróżnicowaną wspólnotę. Mottem przewodnim, w gruncie rzeczy ludzi młodych, lecz po różnych życiowych doświadczeniach były słowa św. Piotra, który zdecydował się pozostać z Jezusem: *Panie, do kogoś pójdziemy? Ty masz słowa życia wiecznego. A myśmy uwierzyli i poznali, że Ty jesteś Świętym Boga*. Święceni 15 czerwca 1996 roku pozostali w „pamięci” seminarium jako *należący do Chrystusa*. Z każdym rokiem istnienia seminarium przybywało doświadczeń. Nie wszystko się udawało. Nie wszyscy święceni okazywali się być wiernymi kapłańskiemu powołaniu. Tym bardziej, rocznik 1997 wyruszał na rekolekcje z przesłaniem: *Choćby wszyscy zwątpili, ale nie ja. Choćby mi przyszło umrzeć z Tobą, nie wyprę się Ciebie*. Ośmiu diakonów przyjęło święcenia kapłańskie 14 czerwca 1997 roku. Żegnając diakonów, udających się na rekolekcje w następnym roku, ks. rektor mówił do nich: „Duch Święty jest obecny i działa. Jest obecny pośród nas, jest obecny w świecie i w Kościele. Jest wśród nas i działa, by pogłębić i zarazem ukazać wizerunek Chrystusa w naszym życiu. Duch jest obecny i działa, abyśmy żyli pełniej, piękniej, wznioślej oraz abyśmy jaśniej wyrazili pragnienie Boga, który chce zbawić każdego człowieka. To Duch Święty was prowadził, dawał dobre rady, umacniał, kierował i doprowadził do tego dnia i do tej chwili”. Trzynastu kapłanów święconych w roku 1998, roku Ducha Świętego przed wielkim jubileuszem, zostało zapisanych w seminaryjnych kronikach jako *prowadzeni przez Ducha Świętego*, natomiast ośmiu noeprezbiterów 1999 roku zostało zapisanych jako *kapłani według Serca Bożego*. Seminarium bowiem starało się im dać taką formację duchową, — a byli to ci, którzy w seminarium w Elblągu byli pełne sześć lat — rzeczywiście byli — *kapłanami według Serca Bożego!* Ponieważ gdy miłość Jezusa ogarnia człowieka, gdy przebija mu serce nie niszczy go, ale przemienia i umacnia. Gdy miłość Jezusa przebija serce człowieka, to je ocala i przemienia na wzór swego serca, które kocha Boga i bliźniego. Taka miłość uzdalnia do

kapłaństwa i oddania się na wzór serca Jezusowego, które jest źródłem prawdziwej miłości.

W roku jubileuszowym 2000, seminarium cieszyło się ze święceń siedmiu kapłanów. W ósmym roku działalności, święcenia przyjęło ośmiu diakonów, których nazwaliśmy — *kapłani wolnego serca!* W sumie, w ciągu ośmiu lat działalności, seminarium w Elblągu przygotowało do kapłaństwa 68 powołanych, a w minionym dziesięcioleciu diecezja otrzymała 84 kapłanów.

Moderatorzy zawsze zdawali sobie sprawę z wagi wolności w życiu ludzkim oraz trudności związanych z jej realizacją. Działania towarzyszące wzmacniane były praktykami ascetycznymi, częstą adoracją Najświętszego Sakramentu. Post od pokarmów mięsnych obowiązuje w seminarium dodatkowo w każdą środę, a pięć razy w roku posiłek ogranicza się do suchego chleba i wody. Również poprzez rekolekcje, dni skupienia, nabożeństwa, homilie, konferencje, przeżożeni starali się pomagać alumnom w kroczeniu za Tym, który powołuje do swojej służby w Kościele. Miała temu służyć zasada „wspólnotowości oraz towarzyszenia” w powołaniu, która obejmowała całe seminarium, zarówno w kaplicy jak i w refektarzu. Okazją przeżywania wspólnej radości były spotkania imieninowe, świętowanie z osiągnięcia kolejnych posług oraz „wielkich, nigdy nie zakończonych sporów i dyskusji” prowadzonych w salach wykładowych na korytarzach i przy kawie.

VI. PRAKTYKI DUSZPASTERSKIE

Przygotowanie do posługi kapłańskiej nie może być prowadzone bez elementów bezpośredniego udziału i zaangażowania w pracy duszpasterskiej. Przyszły kapłan będzie pracował z młodzieżą, dziećmi czy grupami specjalistycznymi.

W ramach przygotowania katechetycznego alumni roku V, przez cały rok akademicki, a VI roku w pierwszym semestrze, prowadzili pod okiem wybranego katechety pracującego w szkole podstawowej lub średniej, jedną godzinę katechezy w tygodniu. W wielu przypadkach zakres prowadzonych katechez był dużo większy. Księża i katecheci, przy różnych okazjach, korzystali w katechezie z pomocy alumnow. Zorganizowano też warsztaty, przygotowujące do pracy katechetycznej. Prowadzili je specjaliści z organizacji „Klanza” z Lublina. Najlepiej alumni radzili sobie z dziećmi niepełnosprawnymi, którym poświęcali dużo czasu i zaangażowania. Organizowali dla nich obozy wakacyjne. Sukcesem połączonym z zagranicznym wyjazdem było zorganizowanie z dziećmi teatryku.

Alumni regularnie odwiedzają ludzi chorych i osoby w podeszłym wieku. Pełniąc funkcję nadzwyczajnych szafarzy Eucharystii, odwiedzają chorych i zanoszą im Komunię św. Ich troska o biednych i potrzebujących nie ograniczała się tylko do podania jedzenia z seminaryjnej kuchni. Regularnie w każdy czwartek podczas Mszy św. alumni składali osobiste ofiary na tacę przeznaczoną dla rodziny będącej w szczególnej potrzebie.

Wszyscy alumni byli zobowiązani do uczestniczenia w duszpasterstwie specjalistycznym, które zazwyczaj odbywało się w niedzielne popołudnie. Najczęściej alumni odnajdywali się z posługą i pomocą w grupach „Wiara i Światło”, ale także w duszpasterstwie więziennym, niewidomych, głuchoniemych i harcerzy. Czasami,

alumni zamiast się uczyć i przyglądać, sami bez pomocy duszpasterza prowadzili grupy *Odnowy w Duchu Świętym* lub grupy młodzieży, zorganizowanej w duszpasterstwie oazowym. W czasie wakacji alumni zobowiązani byli do miesięcznej praktyki w parafii oraz do udziału w duszpasterstwie specjalistycznym na wszelkiego rodzaju obozach z ministrantami, lektorami czy grupami młodzieży specjalnej troski.

Wielokrotnie alumni udawali się do wybranych parafii podczas Wielkiego Postu, z przygotowaną, specjalną, muzyczno-słowną formą Drogi Krzyżowej. Taki sposób obecności był nie tylko wspólną modlitwą, ale i zarazem formą obecności alumnów w życiu parafii. W ten sposób uwzględnialiśmy powołaniowy wymiar obecności alumnów w parafiach, lecz bez reklamy. Podobnie z wielkim zainteresowaniem i wdzięcznością ze strony duszpasterzy i wiernych spotykali się alumni po odprawieniu „Akatystu”, nabożeństwa do Matki Bożej według rytu liturgii wschodniej. Niezastąpioną rolę w prowadzeniu chóru seminaryjnego, przygotowaniu liturgii Wielkiego Tygodnia, oraz innych uroczystości i nabożeństw od strony muzyki i śpiewu pełnił najpierw jako alumn a następnie jako ks. mgr Piotr Maria Towarek.

Alumni mają wielkie zasługi w przygotowaniu liturgii i wykonywaniu prac z okazji przyjazdu do Elbląga papieża Jana Pawła II w 1999 roku. Stałą troską seminarium stał się też współudział w przygotowaniu trzydniowych uroczystości odpustowych w Świętym Gaju. Ogromnym przeżyciem i dającym zaangażowanym dużo satysfakcji była coroczna piesza pielgrzymka na Jasną Górę, Kroniki każdego roku odnotowały stały udział ponad dwudziestu alumnów w pielgrzymce, których udział stał się nieodzowny w organizacji w tej jakże potrzebnej i skutecznej formy „nowej ewangelizacji”. Do tradycji Wielkiego Tygodnia w Elblągu weszła już Droga Krzyżowa odprawiana ulicami miasta, z czynnym udziałem całego seminarium.

VII. BIBLIOTEKA

Biblioteka została zorganizowana od początku na bazie księgozbioru „biblioteki dekanalnej”, mieszczącej się w kościele Bożego Ciała. Również w seminarium bibliotekę nadal prowadziło małżeństwo Norbert i Irena Jachmowicz. Również na zasadzie wolontariatu pomagali: Lucyna Szuba, Jadwiga Radzimska, Jadwiga Pocięjska. Etatowa pracownica pojawiła się w bibliotece dopiero w 2000 roku. Księgozbiór powiększał się głównie w oparciu o darowizny księży oraz osób prywatnych. Do grona tych osób należą: ks. Biskup Elbląski, siostra ks. prof. Józefa Scharberta z Monachium, która przekazała księgozbiór zmarłego brata oraz wielu księży. W chwili obecnej zasoby biblioteczne szacować na ok. 20 tys. woluminów. Biblioteka należy do kościelnej organizacji „Fides” i po części przeszła już etap komputeryzacji, służąc wszystkim studentom interesującym się zagadnieniami teologiczno-historycznymi. W planie jest jeszcze reorganizacja biblioteki, gdyż obecne warunki lokalowe są maksymalnie wykorzystane. W planie jest więc przeniesienie czytelní, konieczna jest modernizacja systemu przechowywania zbiorów.

Ze zbiorów korzystają alumni ale i studenci miasta Elbląga.

PRIESTERSEMINAR DER ELBINGER DIÖZESE IN ELBING (1992–2002)**ZUSAMMENFASSUNG**

Stefan Ewertowskis Beitrag, des Rektors des Priesterseminars in Elbing, zum Thema „Priesterseminar der Elbinger Diözese“ entstand im Rahmen der Vorbereitungen zum 10. Jahrestag der Gründung der Elbinger Diözese. Zehn Jahre — eine eher zu kurze Zeit für tiefere und wenigstens mäßig klare Schlüsse, was den Stand der Dinge aber nicht ändert, dass die Gelegenheit besteht, Errungenschaften, Schlüsse und Reflexionen zu präsentieren.